

נביא

דברים פרק יח, ט-כב

דודי זינגר

תפקיד הנביא שונה באופן מהותי מתפקידי ההנהגה האחרים.

השופטים והמלך ממונים על ידי העם,

הכהונה עוברת מאב לבן.

לעומת מוסדות הנהגה אלו, **הנביא משמש בתפקידו מכוח בחירתו הישירה של הקב"ה** להתגלות אליו ולהעביר לו את מסריו.

הגדרת תפקיד הנביא וסמכות הנביא לאחר פטירת משה.

משה רבנו הוא גדול הנביאים, וכל הנביאים יונקים מכוחו. לקראת הכניסה לארץ ישראל, אליה משה לא ייכנס, יש להגדיר את תפקיד הנביא ואת סמכותו.

ט כִּי אַתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֵבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם: י לֹא יִמָּצֵא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ קִסָּם קִסְמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף: יא וְחָבֵר חֵבֵר וְשֹׂאֵל אוֹב וַיִּדְעֵנִי וְדָרַשׁ אֶל הַמֵּתִים: יב כִּי תוֹעֵבֹת ה' כָּל עֲשֵׂה אֱלֹה וּבְגַלְלֵת הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֹה ה' אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךָ: יג תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ: יד כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֹה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מְעַנְנִים וְאֶל קִסְמִים יִשְׁמְעוּ וְאַתָּה לֹא כֹן נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ:

הסבר:

התורה מזהירה שלא לעשות מעשי קסם וכישוף שהם מעשים מתועבים שעשו הכנעני, וכן להימנע מלעשות בירור מה יקרה בעתיד על ידי קוסמים ומנחשי עתידות

פירוש:

מעונן - אדם אשר טוען שיש זמן מסוים המתאים לעשות מעשה כלשהוא. (אסטרולוגיה).

מנחש - אדם המנסה להחליט מה יהיו תוצאות המעשים שלו לפי סימנים של דברים שונים המתרחשים סביבו.

חֵבֵר חֵבֵר - אדם המשפיע באמצעות קסמים על חיות שונות להתחבר ולהתאסף למקום אחד.

שואל אוב ודורש מתים - הפנית שאלות על העתיד לאנשים שכבר מתו.

הערה:

המשותף לכל המעשים שהתורה מזהירה מפניהם שאלו דברים שעושים הגויים כחלק מהעבודה זרה, ובגללם ה' גרש אותם מהארץ.

הערה:

התורה קוראת לכל המעשים האלו – מעשה תועבה, כלומר דבר נתעב ומאוס.

רש"י: פס' יב'-

כל עושה אלה - עושה כל אלה לא נאמר אלא "כל עושה אלה", אפילו אחת מהן.

הסבר: רש"י מסביר שהתורה כתבה "כל עושה אלה" ולא "עושה כל אלה" שמשמעות הציווי הוא כלפי כל אחד ואחד ממקצועות הנבואה העתידות בנפרד, שאם היה כתוב "כל העושה אלה" היינו יכולים להבין שהאיסור הוא רק כאשר האדם פונה לכולם, אך פניה רק לאחד מהעוסקים בעתידות מותר.

טו נביא מקרבך מאחיד כמוני יקים לך ה' אלהיך אליו תשמעון: טז ככל אשר שאלת מעם ה' אלהיך בחרב ביום הקהל לאמר לא אסף לשמע את קול ה' אלהי ואת האש הגדלה הזאת לא אראה עוד ולא אמות: יז ויאמר ה' אלי היטיבו אשר דברו: יח נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצונו: יט והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו:

הערה: בעוד שבמלך ובשופט נקרא העם להיות יוזם ולמנות מנהיגים, כאן מינויו של הנביא נעשה בידי הקב"ה: "נביא מקרבך מאחיד כמוני יקים לך ה' אלוקיך".

הערה:

המצוות הקשורות בנביא הן מצד אחד לקבל את דבריו של נביא האמת, ומצד שני לפסול את דבריו כאשר מדובר בנביא שקר.

הערה: הנביא היא המשך ישיר של נבואת משה:

"נביא מקרבך מאחיד כמוני יקים לך ה' אלוקיך - אליו תשמעון".

הערה: תפקיד הנביא דורש בירור בשתי נקודות מרכזיות:

א. מה תפקיד הנביא בזמן בו ההנהגה מורכבת ממלך ובית דין, לכאורה ההנהגה מושלמת גם ללא הנביא.

ב. מה ההבדל המהותי בין נבואת משה לנביאים שבאו אחריו?

הפנייה אל הנביא מונעת מרצון לגלות נסתרות. רצון זה מקבל מענה אצל השכנים הגויים בדמותם של מכשפים וקוסמים, ובעם ישראל הוא נענה באמצעות הנביא (כך

כפי שראינו אצל שמואל (שמואל א פרק טו)

"וַיֹּאמֶר לוֹ הֲנֵה-נָא אִישׁ-אֱלֹהִים בָּעִיר הַזֹּאת וְהָאִישׁ נִכְבָּד כָּל אֶשֶׁר-יְדַבֵּר בָּא יָבֹא עִתָּה גִלְכָּה שָׁם אוֹלֵי יָגִיד לָנוּ אֶת-דַּרְכֵּנוּ אֶשֶׁר-הִלְכְּנוּ עֲלֵיהֶּ".

הערה: אף על פי שלא אמור להיות צורך מעשי בנביא - שהרי יש שופטים ומלך - התורה מכירה בחשיבותו של הקשר הישיר בין עמ"י לקב"ה, בחשיבות שמיעת קול ה' דווקא בתוך המציאות הטבעית לכאורה, והיא מאשרת ומאפשרת את קיומו של נביא: "ונתתי דברי בפיו ודיבר אליהם את כל אשר אצונו".

הערה: הנביא הוא ממשיכו של משה בכך שהוא מהווה "צינור", מתווך בין עוצמתו של הקב"ה לבין יכולתם המוגבלת של בני אנוש.

תפקידו המרכזי של משה כנביא היה מסירת התורה. אולם הנביא העתידי אינו ממשיכו של משה בכך, משום שכפי שראינו בפרק יז (ח-יא), שאלות בתורה מופנות דווקא לבית הדין הגדול ולא אל הנביא.

התורה עצמה מכריזה:

"ולא קם עוד נביא בישראל כמשה, אשר ידעו ה' פנים אל פנים" (לד, י).

הערה: בניגוד לנבואת משה, שהיתה ברורה ובהירה ("הנה אנוכי בא אליך בעב הענן, בעבור ישמע העם בדברי עימך וגם בך יאמינו לעולם" שמות יט, ט), הנבואה אצל הנביאים שבאו אחריו מעורפלת, לאור זאת יש צורך להבין כיצד לזהות שהנביא דובר נבואת אמת ואיננו נביא שקר.

(ולכן התורה נדרשת להתייחס לשאלת חמקמקות הנבואה והקושי בזיהוי: "איכה נדע את הדבר אשר לא דיברו ה'", והיא מרחיבה בצורך לזהות היטב את נבואת האמת).

ט כִּי אַתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת פְּתוּעֵבֶת הַגּוֹיִם
הֵהֱמָהּ: י לֹא יִמָּצֵא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ קִסָּם קִסְמִים מְעוֹנִין וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף: יא
וְחֹבֵר חֶבֶר וְשֹׂאֵל אוֹב וְיִדְעֹנִי וְדָרַשׁ אֶל הַמֵּתִים: יב כִּי תוֹעֵבֶת ה' כָּל עֲשֵׂה אֱלֹה וּבְגִלְל
הַתּוֹעֵבֶת הָאֵלֹה ה' אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךָ: יג תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ: יד כִּי
הַגּוֹיִם הָאֵלֹה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מְעַנְנִים וְאֶל קִסְמִים יִשְׁמְעוּ וְאַתָּה לֹא כֹן נָתַן
לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ:

הערה: נשים לב! התורה אוסרת את הפניה למכשפים וקוסמים בלי קשר לאיכות הנבואה שלהם.

שאלה: מדוע התורה פוסלת את המכשפים והקוסמים?

תשובה: הסיבה לכך שהתורה אוסרת פניה למכשפים ולקוסמים:

א. רש"י פס' ט': רש"י [ט]:

לא תלמד לעשות - אבל אתה למד להבין ולהורות, כלומר להבין מעשיהם כמה הם מקולקלים, ולהורות לבניך לא תעשה כך וכך, שזה הוא חוק הגויים.

ההתייעצות עם המכשפים והקוסמים נובע מתוך התרבות של הגויים, האיסור בפניה אליהם מונע קשר וחיבור לגויים, נזכור שאחת החששות בכניסה לארץ ישראל הינה ההתבוללות ועזיבת ה', בגלל השפעת הגויים.

ב. רש"י [יג]:

תמים תהיה עם ה' אלוהיך - התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות. ואז תהיה עמו ולחלקו:

התורה מצוה אותנו להאמין בהנהגת ה' ולבטוח בהשגחתו, חקר העתיד מבטא חוסר ביטחון בה'.

הערה:

יֵד כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מְעוֹנָנִים וְאֶל קוֹסְמִים יִשְׁמְעוּ וְאַתָּה
לֹא כֵן נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ:

רש"י [יד]:

לא כן נתן לך ה' אלוהיך - לשמוע אל מעוננים ואל קוסמים שהרי השרה שכינה על
הנביאים ואורים ותומים:

הסבר:

הצורך בפניה לבירור בסוגיה שהאדם לא יכול לפתור בעצמו הוא צורך אנושי, עם
ישראל לא צריך לפנות אל הקוסמים והמעוננים מאחר והקב"ה נתן לנו אפשרות
לקשר ישיר דרך פניה לכהן המחזיק באורים ותומים או לנביא.

הערה:

ואתה לא כן נתן לך ה' אלוהיך -
יאמר הנה אסר לך השם המעשים האלה הנזכרים, בעבור שהם תועבות לפניו
ובגללם הוריש הגויים ההם מפניך.
ואסר לך הנחשים והקוסמים בעבור שעשה לך מעלה גדולה 'לתתך עליון על כל גויי
הארץ',
שיקים בקרבך נביא ויתן דבריו בפיו, ואתה תשמע ממנו מה יפעל אל.
ולא תצטרך אתה בעתידות אל קוסם ומנחש,
שיקבלו אותם מן הכוכבים או מן השפלים בשרי מעלה, שאין כל דבריהם אמת
ולא יודיעו בכל הצריך.
אבל הנבואה תודיע חפץ השם ולא יפול דבר מכל דבריה, והוא שיפרש (בפסוק
כב): הוא הדבר אשר לא דברו ה' -
והנה אתה חלקו וסגולתו שומע עצתו מפיו, והם חלק המזלות הולכים אחריהם,
וזה טעם לא כן נתן לך ה' אלוהיך, שלא נתן לך כאשר נתן להם,
כטעם אשר חלק ה' אלוהיך אותם לכל העמים (לעיל ד יט): כאשר פירשתי
(ויקרא יח כה).

רמב"ן מציין שוני מהותי שבין עם ישראל לאומות העולם, ומשוני זה נובע הבדל בדרך גילוי העתידות.

עם ישראל הוא "חלקו וסגולתו" של ה', ולכן הוא זוכה לשמוע נבואה שהוא "חפץ השם ולא יפול דבר מכל דבריה".

לעומתם, אומות העולם הם "חלק המזלות" (תחת השגחת המזלות), וקוסמיהם מקבלים את גילוי העתיד דרך הכוכבים "שאינן כל דבריהם אמת".

העשרה: לפי דברי הרמב"ן, יש לקוסמים חיבור לכוחות לא טבעיים אלא שימוש בכוחות אלו נאסר על ישראל. בשונה מדעת הרמב"ן סבור הרמב"ם שאינן בקוסמות כל ממש. מחלוקת זו היא מחלוקת עקרונית ויש לה השלכות לפרשנות של אירועים שונים לאורך התורה (ראו למשל היחס למעשה החרטומים במצרים, לבעלת האוב בשמואל ועוד). למחלוקת זו השלכות עד לימינו

טו נביא מקרִבֵּךְ מֵאַחֶיךָ כְּמִנִּי, יָקִים לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: אֱלֹיו, תִּשְׁמָעוּן. טז כָּל אֲשֶׁר-שָׁאַלְתָּ מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, בְּחָרֵב, בְּיוֹם הַקֶּהֶל, לֵאמֹר: לֹא אֶסֶף, לִשְׁמֹעַ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵי, וְאֶת-הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת לֹא-אֶרְאֶה עוֹד, וְלֹא אָמוֹת. יז וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֵלַי: הִיטִיבוּ, אֲשֶׁר דִּבְרוּ. יח נְבִיא אֲקִים לָהֶם מִקְרֵב אַחֵיהֶם, כְּמוֹךָ; וְנִתְּתִי דְבָרִי, בְּפִיו, וְדִבַּר אֲלֵיהֶם, אֶת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶנוּ.

הערה: הנביא המקשר בין האדם לבין ה' צריך להיות מתוך עם ישראל (מאחיד).

רש"י [טו]:
מקרבך מאחיד כמוני - כמו שאני מקרבך מאחיד יקים לך תחתי, וכן מנביא לנביא:

הערה: רש"י מסביר שהמודל לנבואה היא נבואת משה, וכמו שמשה הוא "מקרבך מאחיד כמוני", כך כל הנביאים יהיו מתוך עם ישראל.

הערה:

הכתוב בפרקנו חסר (חסר מידע) שכתוב פס' ט' " ככל אשר שאלת... " ומתי שאלו (ביקשו) בני ישראל שהקשר עם ה' יהיה דרך נביא?

והרמב"ן מפנה לספר דברים פרק ה להשלמת הכתוב. במעמד הר סיני בקשו ישראל את משה כמתווך בינם לבין ה'.

כג קרב אתה ושמע, את כל-אשר יאמר יהוה אלהינו; ואת תדבר אלינו, את כל-
אשר ידבר יהוה אלהינו אליך-- ושמענו ועשינו.

בני ישראל קבלו על עצמם לשמוע בקול משה כנביא ה', לדעת הרמב"ן הציווי לשמוע
בקול כל הנביאים שבאים אחרי משה נובע מקבלת בני ישראל את מוסד הנבואה.

"נביא מאחיד מקרבך כמוני"- מסביר הרמב"ן כמו שהאמנת בי (במשה) כך הציווי
להאמין לכל הנביאים שיבאו אחריו.

ולכך אמר בכאן 'נביא מקרבך מאחיד כמוני יקים לך ה' - ותאמין בו כאשר אתה
מאמין בי, כי כן שאלת להיות דברי השם עמכם על ידי ושתשמעו אלי, אם כן
האמינו גם כן בשאר הנביאים הבאים אחרי, כי כמוני כמוהם.

הערה: נשים לב!!

לדעת רש"י הדגש במילה כמוני הוא בעניין שהנביאי צרכים להיות כמו משה, כלומר
מקרב אחיד (מתוך עם ישראל).

לדעת הרמב"ן במילה "כמוני" הדגש הוא על האמונה בדברי הנביא, כמו שהאמינו
בנבואת משה עלינו להאמין בכל הנביאים ממשיכי דרכו של משה.

שאלה: (רשב"ם)

ספר דברים פרק לד' פס' י:

י ולא-קם נביא עוד בישראל, כמשה, אשר ידעו יהוה, פנים אל-פנים.

בפרק שלנו כתוב:

טו נביא מקרבך מאחיד פמני, יקים לך יהוה אלהיך

שואל הרשב"ם כיצד מצד אחד התורה משווה את הנביאים שיבאו אחרי משה למשה
("נביא מקרבך מאחיד כמוני") ומצד שני מציינת התורה שלא קם נביא כמשה?
הנביאים דומים למשה או שנבואת משה שונה מנבואת שאר הנביאים?

תשובה:

נבואת משה ייחודית שמה ראה את ה' פנים אל פנים ואילו שאר הנביאים מתנבאים
ברמות נמוכות יותר של קרבה לה'.

נבואת הנביאים דומה לנבואת משה שדברי כל הנביאים אינם מנוגדים את דברי
התורה ולעולם לא יהיה נביא אמת שיצווה לעבוד עבודה זרה.

נביא מקרבך מאחיד כמוני -

שיצוה לך מצות שבתורה ולא כנביא וחולם חלום שיאמר לך לעבוד עבודת גילולים.

ומה שכתוב: 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה' (דברים לד, י) - הרי פירושו כמו שמפרש: אשר ידעו ה' פנים אל פנים, אבל להאמין להקב"ה יהא כמותו ולדבר אמת מאתו ולא כנביא הנותן לישראל אות ומופת לעבוד עבודת גילולים.

יז ויאמר יהוה, אלי: היטיבו, אשר דברו

הערה:

דבר ה' " היטבו אשר דברו" מתייחס להסכמת העם להאמין לדברי הנביאים בכל הדורות, ולעשות ככל אשר יצווה בשם ה'

יט והיה, האיש אשר לא-ישמע אל-דברי, אשר ידבר, בשמי--אנכי, אדרש מעמו.

שאלה: מהו חטאו של "האיש" עליו מדובר בפס' יט', ומה עונשו?

תשובה: רש"י מסביר שהפס' מדבר בשלושה אפשרויות בזיהוי החוטא עליו מדובר בפס' יט':

אבל הכובש את נבואת- מי שמחזיק בנבואה מה' ולא מפרסם אותה לעם. .

והעובר על דברי נביא - מי שלא שומע בקול דברי נביא האמת.

והעובר על דברי עצמו. - נביא שעובר על דברי עצמו.

העונש של כולם "אנכי אדרש מעמו", כלומר מיתה בידי שמים (ה' ממית אותם).

כ אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתיו לדבר ואשר ידבר בשם
אלהים אחרים ומת הנביא ההוא:

שאלה: מי הם הנביאים עליהם מדובר בפסוק כ? ומה עונשם?

תשובה:

- א. נביא אשר מתנבא נבואת שקר במזיד (בכוונה תחילה): " אך הנביא אשר יזיד
לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתיו לדבר ...
- ב. נביא המתנבא דבר שלא נאמר לו, אלא לנביא אחר.
- ג. נביא שמנבא בשם עבודה זרה: " ואשר ידבר בשם אלהים אחרים..."

כל אלו עונשם מיתה בידי אדם (בית דין)

הערה: רש"י מסביר שנביא שקר יענש גם כאשר הוא מצווה דברים המתכתבים עם
רצון ה'.

הערה:

העונש של נביא השקר אשר מתנבא במזיד נבואת שקר או נביא אשר מתנבא בשם
עבודה זרה עונשו מיתה בידי אדם.

שאלה: מה ההבדל בין העונש הנזכר בפס' יט': " אנכי, אדרש מעמו"

לבין העונש הנזכר בפס' כ': " ומת הנביא ההוא"

תשובה: בפס' יט' העונש הוא מיתה בידי שמים, בפס' כ' העונש הוא מיתה על בית
דין.

נשים לב!!!

האדם שאינו מקשיב לדבר נביא האמת- עונשו מיתה בידי שמים
נביא השקר עונשו מיתה בידי בית דין.

כא וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הדבר אשר לא דברו ה': כב אשר ידבר הנביא
בשם ה' ולא יהיה הדבר ולא יבא הוא הדבר אשר לא דברו ה' בידון דברו הנביא לא
תגור ממנו:

הערה: אחרי הציווי האוסר ללכת אחרי נביא שקר, עולה השאלה בפס' כא' כיצד נדע אם נביא מתנבא נבואת שקר?

הערה: מפשט הפסוקים אנחנו לומדים שהבדיקה לגבי אמיתות דברי הנביא היא **אם הדברים עליהם התנבא בסוף התקיימו, הרמב"ם** מסביר שהדבר נכון לגבי נבואה על דברים טובים, אך על דברי פורענות אם לא התקיימו אין זה סימן שהנביא הוא נביא שקר, שאם בני ישראל חזרו בתשובה הם יכולים לבטל את הפורענות המובטחות על ידי הנביא.

רש"י: כבר נצטוו שאם בא להדיחך מאחת מכל המצוות לא תשמע לו, אלא אם כן מומחה הוא לך שהוא צדיק גמור, כגון אליהו בהר הכרמל שהקריב בבמה בשעת איסור הבמות כדי לגדור את ישראל. הכל לפי צורך השעה וסייג הפרצה, לכך נאמר **אליו תשמעון:**

שאלה: מתי יכול הנביא לחלוק על דברי תורה או לחדש הלכה?

תשובה: רש"י מסביר שבמקרה שנביא מתנבא ומצווה לעבור על דברי תורה אסור לנו לשמוע בקולו, אלא אם מתקיימים התנאים הבאים:

- א. מדובר בנביא מוכח (שכבר הוכיח שהוא נביא אמת) שהוא צדיק גמור רש"י
- ב. הציווי לעבור על דברי תורה נעשה לצורך גדול.

הערה: רש"י מביא דוגמא למצב בו נביא התנבא לעשות מעשה האסור מהתורה.

אליהו הנביא שהיה נביא מוכח וידוע כנביא אמת, הקריב בבמות בהר הכרמל (כאשר יש איסור להקריב בבמות – במזבחות בזמן שביית המקדש קיים), אליהו עשה זאת לצורך גדול באותה השעה (להוכיח שהוא נביא אמת ו400 הנביאים הם נביאי שקר) ולמנוע מצב שהעם ילך אחרי נביאי השקר.

הערה: ספורנו פס' כא'-כב'

כא וְכִי תֹאמַר בְּלִבְךָ אֵיכָה נִדְעֶה אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא דִבְרוּ ה': כִּב אֲשֶׁר יִדְבֵר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה' וְלֹא יִהְיֶה הַדְּבָר וְלֹא יָבֵא הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא דִבְרוּ ה' בְּזִדּוֹן דִּבְרוּ הַנְּבִיא לֹא תִגּוֹר מִמֶּנּוּ:

לדעת ספורנו הפס' עוסקים בשאלה בעניין נביא המתנבא לעבור על דברי תורה כהוראת שעה- באופן זמני.

ספורנו מציין שכל נבואה לעבור על דברי תורה כהוראת שעה (באופן זמני) מצריכה אותנסימן כהוכחה לאמיתות הנבואה, אצל אליהו ניתן סימן שנבואתו אמת בעת הקרבת קורבן על הבמות בכך שירדה אש מהשמיים .

נשים לב!

לדעת רש"י אין צורך באותוסימן משמים שהנבואה לעבור על דברי תורה היא נבואת אמת ומספיק שני תנאים: א. נביא שהוכח שהוא נביא אמת מנבואת קודמות ב. צורך גדול.

לדעת הספורנו יש צורך באותוסימן כהוכחה שהוראת השעה לעבור על דבר תורה היא נבואת אמת.

עימות בין הנביא ירמיהו לחנניה בן עזור - ירמיהו פרק כח'

רקע:

- א. ירמיהו היה נביא בשנים שקדמו לחורבן בית המקדש הראשון, נקודה מרכזית בנבואה של ירמיהו עסקה על כך שחורבן בית המקדש יוכל להימנע רק אם עם ישראל יחזרו בתשובה, בזמנו יתרבו בעם ישראל נביאי השקר שטענו שבית המקדש לא יחרב.
- ב. בספר ירמיהו פרק כ"ח מתואר עימות בין ירמיהו לבין חנניה בן עזור נביא שקר.
- ג. העימות בין ירמיהו לחנניה התקיים אחרי שמלכות יהודה נכבשה על ידי הבבלים ומלך יהודה וראשי העם הוגלו לבבל עם כלי המקדש, בית המקדש עדיין עמד ורוב ממלכת יהודה נשארה בישראל.
- ד. הנביא ירמיהו טען שיש להישאר כנועים לשעבוד בבל ועל ישראל לחזור בתשובה, ללא תיקון המעשים בית המקדש יחרב והעם יוגלה.
- ה. חנניה בן עזור טען שבית המקדש לא יחרב והשעבוד לבבל יפסק בתוך שנתיים והמלך והנהגת העם יחזרו ליהודה.

א וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַהִיא, בְּרֵאשִׁית מַמְלַכְתְּךָ צְדָקְיָה מְלֹךְ-יְהוּדָה, בַּשָּׁנָה (בַּשָּׁנָה) הַרְבֵּעִית, בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי; אָמַר אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן-עֲזִיר הַנְּבִיא אֲשֶׁר מִגְּבֻעוֹן, בְּבֵית יְהוָה, לְעֵינַי הַכְּהֻנִּים וְכָל-הָעָם, לֵאמֹר. **ב** כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל--לֵאמֹר: שְׁבִרְתִּי, אֶת-עַל מְלֹךְ בָּבֶל. **ג** בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים, אֲנִי מֵשִׁיב אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה, אֶת-כָּל-כְּלֵי, בֵּית יְהוָה--אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאצַּר מְלֹךְ-בָּבֶל, מִן-הַמָּקוֹם הַזֶּה, וַיְבִיאֵם, בָּבֶל. **ד** וְאֶת-יְכַנְיָה בֶן-יְהוֹיָקִים מְלֹךְ-יְהוּדָה וְאֶת-כָּל-גְּלוֹת יְהוּדָה הַבָּאִים בְּבִלְהָ, אֲנִי מֵשִׁיב אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה--נְאֻם-יְהוָה: כִּי אֲשַׁבֵּר, אֶת-עַל מְלֹךְ בָּבֶל.

הערה: בזמן אמת היה קשה לדעת אם חנניה הוא נביא שקר, בהתבסס על פס' כב' ולבחון אם דבריו יתקיימו, מאחר והוא התנבא על דברים שיהיו בעוד שנתיים:

**אֲשֶׁר יִדְבַר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה' וְלֹא יְהִי הַדְּבָר וְלֹא יָבֵא הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא דִבְרוּ ה' בְּזִדּוֹן
דִּבְרוּ הַנְּבִיא לֹא תִגּוֹר מִמֶּנּוּ:**

אלא רק להמתין ולראות אם נבואתו תתקיים אחרי שנתיים, כלומר במשך זמן ממושך העם אמור להמתין ולראות אם נבואתו תתקיים.

שאלה: כיצד ניתן להבחין בכך שחנניה הוא נביא שקר?

תשובה: ירמיהו מציע מספר דרכים לבדוק מיהו נביא שקר ומיהו נביא אמת:

א. בדיקה האם הנבואה שלו מתקיימת- בעניין חנניה זה לא שייך מאחר ומדובר בנבואה על דברים שיתקיימו בעוד שנתיים.

ב. באמצעות ההתנהגות המוסרית והדתית של הנביא עצמו, ירמיהו טוען שנביאי השקר אינם הולכים בדרכי ה': פרק כג': " יד וּבְנֵי אֵי יְרוּשָׁלַם רְאִיתִי שְׁעָרוֹתָה, נְאוּף וְהֶלֶךְ בְּשֹׁקֶר וְחִזְקוּ יְדֵי מְרַעִים, לְבַלְתִּי-שָׁבוּ, אִישׁ מְרַעְתּוֹ; הִיוּ-לִי כָלֵם כְּסֹדִים, וַיִּשְׁבְּיָהּ כְּעַמְרָה"

ג. נביא אמת משתדל להחזיר את העם בתשובה.

הנביא ירמיהו אינו טוען שכל נביאי השקר מתנבאים בזדון, חלקם טועים וחושבים שחלום שחלמו היה נבואה בעוד מדובר בחלום סתם, ולכן ירמיהו פונה למצפון של הנביאים לבחון היטב בפנימיתם אם החלום הוא נבואה.